

Csordás János

Lelkesedés
és
kiábrándulás

Karcolatok, glosszák és egyéb írások

1991

Privatizált statisztika

...most aztán megnézhetem magamat – mondta az elvtárs 1989 vége felé, miután leadta párttagsági igazolványát –, úr lett belőlem!

Változnak az idők, változnak a rendszerek. Olykor csak látszatra, a felületes szemlélő számára. És a látszat meghazudtoló ténye ne tévesszen meg senkit! Ha mélyen belenézünk a dolgok sűrűjébe, amelyet vöröses árnyalatú fonalból szőtt háló tart össze, észrevehetjük, mi történik. Sok minden, nem vitás, ám lényegében semmi különös, semmi érdemre méltó. Zajlik az élet Rimaszombatban: a Rima folyik a medrében, innen-onnan belejut a szenny, vagyis a szenny folyik, és ez már nem a természetes Rima. Rendszerváltás ide, rendszerváltás oda, aki vezető volt azelőtt, vezető maradt, aki alkoholista lévén főként ivott, iszik továbbra is, aki huzamosabb ideig lopott, mert hagyták szegényt, ma vígan él, aki pedig kiállt a gyöngédre sikeredett forradalom eszméje mellett változásokat remélve, annak az óhaja a munkahelyén rövid idő elteltével beteljesült: az elsők között megkapta a felmondást létszámcsök-

kentés címén. A forradalmi állapotokat valakiknek újfent „normalizálniuk” kellett! Itt tartunk.

Kié a város?

Rimaszombat az ittlakóké, ami annyit jelent: mindenkié és senkié. Bejön a vidéki a városba, s egyenlőképp cselekszik, mint a városi ember, mert nem akar kevesebbnek látszani. Az utcán cigarettára gyújt, és a gyufaszálat, később a csikket is hanyag mozdulattal eldobja. Egyesek köpködnek vagy a szabadba fújják ki az orrukat. Csekélységekre, útszéli gyarlóságokra senki sem figyel fel, évtizedek óta megszokott jelenség a kulturátlanság. Valamikor, ha a paraszt bejött a városba, igyekezett viselkedni, peckesen járt; ma a különbségek eltűntek. Napjainkban nem a modern roma szemetel vagy köpköd az utcán, ők adnak magukra, van kivasalt zsebkendőjük, hanem mindez a városlakó lumpenproletárookra jellemző. E rétegnek nincs ideje művelődni, leköti őket a fusizás és a kocsmázás. Gondoljunk bele, ha egy szemetelőt vagy egy köpködőt megszólítanánk, mi történne. Nem tudható. Kapnánk is. Például kioktatást: demokrácia van, ne üssük bele mások dolgába az orrunkat, hallanánk. De milyen demokrácia az, ahol nincs rend, nincsenek (illem)szabályok, nincs viselkedési határ, ahol szó nélkül elmegyünk olyan dolgok mellett, melyek ránk is tartoznak? Ez az anarchisztikus

demokrácia. Létezik városi rendőrség, csak – úgy látszik – tehetetlen.

Edd meg fiam a demagógiát!

A minap elküldtek a francba. Még szerencse, hogy nem a Duna túloldalára¹, mivel nincs útlevelem, egyébként is, mit keresnék a Duna túloldalán? Aranyat vagy Petőfi sírját netalántán? Remekül megvagyok a Rima mellett, „kicsit bűdös, ale² jó”, ha utaznivaló kedvem támad, magam döntöm el, hová, mikor és kivel megyek. Más-különben, hogy jön bárki ahhoz, hogy csak úgy elküldjön?! Azzal, hogy valaki úton-útfélen és kávézás közben fennen hangoztatja nemzeti hovatartozását, legyen magyar, szlovák, cseh, tősgyökeres rimaszombati vagy troglodita, hosszútávon aligha juthat messzire, legfőljebb egy idő után figyelmen kívül hagyják, mert hasonló lesz ahhoz a sok színben pompázó buta papagájhoz, amelyik kalitkájában gépiesen ugyanazt ismételgeti, amire egy szem cukorka fejében betanították. (Pajszerral feszegeti a témát.) A beszéd mindenkor beszéd marad: elhangzik, ezzel szemben a végrehajtott tett változásokat idézhet elő: maradandóvá válhat. De azt vál-

¹ Maďari za Dunaj! A magyarokat a Duna túloldalára! A honi nacionalisták egyik kedvenc jelszava.

² De. (Az idézet Móricz Zsigmond Légy jó mindhalálíg című művéből való.)

lalni is kell! Aki csak beszél, az nemigen cselekszik. A cselekvő embernek nincs ideje szaporítani a szót. Következésképpen a demagógiát egyék meg azok, akik kifőzték. Kellemes gyomorrontást!

Mindennapi irodalmunk

Megszámolta már Önök közül valaki, hány könyvet vásárolt egy évben? Rendben, ne firtassuk, magánügy. Higgyék el, lelkiileg sorvadott és érzelmeiben szegény az az ember, aki nem olvas irodalmat. Az olvasást általános iskolás korban meg kell szerettetni a gyermekekkel. De az a szülő, ki maga sem szeret olvasni irodalmat, hogyan szerettesse meg csemetéjével a könyvek lapjain feltárulkozó elképzelt írói világot? Beleverni nem tudja, ezért videót vesz neki, hadd művelődjék a kölyök. Ez aztán oda vezethet, hogy az anyuka nézi a mesét, a gyerkőc a horrort, az apuci pediglen a söröcske mellett elalszik. Másnap a lurkók az iskolában egymás ellenére mesélik az élményeiket. A pedagógus ezekből egy kukkot se ért, a haját tépi, mivelhogy a nebulók a történelemórán Napóleonról azt hitték, ő fedezte fel a telefonfülkét Krisztus után 637-ben...

Szem- és fültanúja voltam a rimaszombati könyvesboltban egy vásárlási kísérletnek: anyuka kioktatta középiskolás leányát, születésnap ajándéknak barátnője számára ne a puhafedelű könyvet vegye (James Jones: